

Jaarlijks neemt het aantal personen dat opgeleid is tot referentiepersoon dementie toe. Reeds meer dan 1700 medewerkers engageren zich, om de kwaliteit van zorg en begeleiding voor personen met dementie te bevorderen.

Catherine is referentiepersoon in De Wyngaert. 'Ik ben degene bij wie collega's terecht kunnen met vragen over hoe ze persoonsgericht kunnen werken met personen met dementie en hoe ze kunnen bijdragen tot hun geluk'. Om referentiepersoon te worden, heeft Catherine een extra opleiding gevolgd bij het Expertisecentrum Dementie Vlaanderen. 'Die extra opleiding vond ik een enorme meerwaarde.'

[bron: Wel magazine, provincie Vlaams-Brabant, nr. 23 – maart 2016]

Naast de opleiding tot referentiepersoon, waarover je in dit boekje alles terugvindt, blijven we referentiepersoon ondersteunen. Daartoe zetten we de deuren van onze documentatiecentra wagenwijd open, organiseren we studiedagen, vullen we het handboek 'Dementie: van begrijpen naar begeleiden' aan met de nieuwste inzichten en worden er per provincie terugkomdagen voor referentiepersoon georganiseerd.

Opleidingen referentiepersoon 2020

In 2020 organiseert het Expertisecentrum Dementie Vlaanderen in nauwe samenwerking met de collega's uit de regionale centra **zes opleidingen** tot referentiepersoon dementie.

Per opleiding kunnen maximum **22 personen** deelnemen.

De opleidingen starten **begin 2020** in:

1 West-Vlaanderen – BRUGGE

Familiezorg West-Vlaanderen vzw, Biskajerplein 3, 8000 Brugge

2 Oost-Vlaanderen – GENT

Tabor vzw, Molenaarsstraat 26, 9000 Gent

3 Antwerpen – ANTWERPEN

Sint-Vincentius ziekenhuis, Sint-Vincentiusstraat 20, 2018 Antwerpen

4 Vlaams Brabant – LEUVEN

Jeugdherberg De Blauwput, Martelarenlaan 11A, 3000 Leuven

5 BRUSSEL

Expertisecentrum Dementie Broes, Haachtsesteenweg 76, 1210 Sint-Joost-ten-Node

6 Limburg – HASSELT

Expertisecentrum Dementie Contact, Hadewychlaan 74, 3500 Hasselt

[feedback van een cursist]

Ik merk ondertussen dat ik dankzij jullie veel sterker in de praktijk sta en vlotter beslissingen kan nemen ivm personen met dementie.

Als we dan toch met complimenten strooien: de manier waarop de opleiding georganiseerd is, de leerstof die wordt aangeboden en de interactie die gevraagd wordt... dit allemaal samen zorgt er voor dat gemotiveerde mensen met voldoende kennis en overtuiging het werk binnen de organisatie kunnen en durven in handen nemen.

Wij hebben nu zeker voldoende bagage om de eerste belangrijke stappen te zetten binnen de eigen organisatie en hebben vanaf dag 1 iets om op terug te vallen als het dan toch even niet lukt.

1 | Wat is een referentiepersoon dementie

Een referentiepersoon dementie is een professionele hulpverlener in de zorgsector die zich engageert om in de eigen werksetting de kwaliteit van de begeleiding van en de zorg voor personen met dementie en hun omgeving te bevorderen.

Dit doet hij/zij concreet door:

- > het belang van het (h)erkennen van tekenen van beginnende dementie en zorgvuldige diagnostiek te onderstrepen
- > zorgverleners, directie en beleid, vrijwilligers en familieleden te sensibiliseren om blijvend te zoeken naar mogelijkheden om de kwaliteit van leven te bevorderen
- > inzichten, vaardigheden en gepaste attitudes in begeleiding en zorg voor personen met dementie en hun omgeving te bevorderen via eigen proactief optreden, inbreng tijdens intern overleg en detectie en invulling van vormingsbehoeften
- > aanspreekpunt te zijn bij vragen over begeleiding en zorg voor personen met dementie en hun omgeving
- > geïndividualiseerde zorg en begeleiding te bevorderen die aansluiten bij de eigen behoeften en mogelijkheden van de persoon met dementie. In functie daarvan stimuleert hij/zij het interdisciplinair overleg bij complexere begeleidings- of zorgsituaties en levert hij/zij hierin ook een actieve eigen bijdrage
- > bij te dragen tot de invulling van het kwaliteitssysteem (procedures e.a.) mbt diagnostiek, begeleiding en zorg voor personen met dementie
- > netwerking met relevante actoren in het werkveld: expertisecentra dementie, geriatisch dagziekenhuis, coördinerend en raadgevend arts van het woonzorgcentrum, andere referentiepersonen .....
- > zich voortdurend bij te scholen en te informeren over diagnostische, zorginhoudelijke en juridische ontwikkelingen.
- > aan de slag te gaan met het ontwikkelde referentiekader dementie

Referentiepersonen nemen vakinhoudelijk mentorschap* rond dementie op zich

- > ondersteunend, adviserend en coachend tegenover collega's
- > adviserend tegenover de organisatie rond het ontwikkelen van goede dementiezorg

[mailtje van een cursist]

Hey,
Ik ben sinds begin januari officieel gestart als RPD in mijn woonzorgcentrum en merk dat ik dankzij de opleiding een prima basis meegekregen op om deze mooie job uit te voeren. Ik wil jullie langs deze weg nog eens een dikke merci geven. Zonder jullie inzet was ik nu niet zo goed voorbereid om deze job met plezier en deskundigheid correct in te vullen. Echt bedankt.
... Groetjes

.....

* Vakinhoudelijk mentor-of leiderschap is "leiderschap gebaseerd op vakinhoud en niet op hiërarchische relatie. Het is leiderschap van een deskundige die op basis van zijn of haar kennis het heft in handen neemt in het belang van patiënten of bewoners" (definitie Landelijk Expertisecentrum Verpleging en Verzorging).

2 | Wie kan de opleiding volgen?

De juiste persoon op de juiste plaats

Referentiepersonen zijn de ambassadeur van personen met dementie in hun organisatie.

Het uitoefenen van de raadgevende en sensibiliserende opdracht, vraagt heel wat kennis, ervaring en vaardigheden. De opdracht is dan ook niet op ieders lijf geschreven .....

Het is deugdzaam om te merken dat de groep zeer gemotiveerd is en erg verscheiden van invalshoek. Dat maakt het boeiend. Mede door de grote inzet van de andere cursisten is er een sterk sociaal lerend effect.

Van de cursist verwachten we:

- > een uitgesproken motivatie om deze intensieve opleiding te volgen
- > een duidelijk engagement om de uitdaging als referentiepersoon dementie ten volle aan te gaan
- > voldoende ervaring en competenties in het begeleiden van en de zorg voor personen met dementie.

Van leidinggeven en directie van de voorziening verwachten we dat:

- > de cursisten de functie van referentiepersoon dementie na afloop van de opleiding kunnen opnemen en de nodige experimenteerruimte krijgen
- > een passende functieomschrijving opgemaakt wordt
- > de referentiepersoon dementie een duidelijke plaats krijgt in het organogram
- > de nodige randvoorwaarden gecreëerd worden voor het maximaal slagen van de functie.

Het is zeker zinvol om op voorhand al eens na te denken over hoe de functie in de praktijk vorm zal krijgen:

- > Hoe zal de communicatie verlopen?
- > Hoe wordt de functie uitgebouwd in relatie tot leidinggevendenden, hoofdverpleegkundigen, andere dienstverantwoordelijken ...?
- > Welke taken/opdrachten zijn wenselijk binnen de organisatie en sluit de functie aan bij de organisatievisie?
- > ....

3 | Inschrijvingsprocedure

Aanmelden doe je via
<http://infocentrum.dementie.be>
– rubriek ‘opleidingen’.

- ➔ Stap 1: Je vult **eerst** het aanmeldingsformulier volledig in. Op basis van dit aanmeldingsformulier beoordelen wij je aanvraag tot deelname. Je ontvangt binnen de 10 werkdagen ons antwoord.
- ➔ Stap 2: Samen met ons akkoord tot deelname, ontvang je via mail van ons de inschrijvingslink. **Inschrijven** kan tot maximum **1 maand** na het ontvangen van de link. Ben je dan niet ingeschreven, stellen we je plaats terug open voor andere kandidaten. Je bent dan niet meer zeker van een plaats in de opleiding.
- ➔ Stap 3: Met je inschrijving verbind je je tot het betalen van het inschrijvingsgeld. Als je je inschrijft, ontvang je bij je bevestigingsmail automatisch ook de factuur. Heb je de factuur niet ontvangen? Controleer dan eerst even je map met spammails.

Bij laattijdige betaling van de factuur, behouden wij ons het recht jouw plaats terug open te stellen voor andere kandidaten.

Let op: niet betaling ≠ annulatie !

We raden ten zeerste aan de opleiding te volgen in de provincie waar je werkt. Zo kan je als afgestudeerd referentiepersoon voor verdere opvolging en ondersteuning steeds terecht bij het regionale expertisecentrum dementie in de buurt van je werk.

De expertisecentra dementie willen afgestudeerde referentiepersonen dementie blijvend ondersteunen en inspireren om mee het verschil te kunnen maken in het leven van personen met dementie. Provinciaal worden er dan ook jaarlijks **terugkomdagen** voor referentiepersonen georganiseerd. Hou zeker het aanbod in jouw provincie in het oog via www.dementie.be

4 | Praktische afspraken

Lestijden

De opleiding start elke lesdag om 9.30u en eindigt om 16u30.
Middagpauze is voorzien tussen 12.30u en 13.30u

Kostprijs

De prijs voor de cursus bedraagt **1205 euro** (inclusief hand-outs, broodjeslunch en drank). Het handboek 'Dementie: van begrijpen naar begeleiden' is ook inbegrepen in deze prijs.

Educatief verlof

De opleiding tot referentiepersoon dementie wordt erkend voor betaald educatief verlof.

Educatief verlof is een individueel vormingsverlof dat je recht geeft op afwezigheid op het werk om erkende opleidingen te volgen met behoud van loon.

Het stelsel van educatief verlof is echter niet overal van toepassing. Bespreek zeker eerst met je werkgever of je dit attest kan aanvragen. De werkgever moet altijd akkoord gaan met de planning van je educatief verlof.

Op het inschrijvingsformulier kan je aangeven of je al dan niet een attest educatief verlof wil ontvangen.

Annulatie

Je kan je inschrijving voor de opleiding tot **uiterlijk 1 december 2019** annuleren **per e-mail**.

De volledige som met afhouding van 100 euro voor administratie- en verwerkingskosten, wordt teruggestort. Annuleer je later dan 1 december, is er geen terugbetaling meer van het betaalde cursusgeld.

Let op: niet betaling ≠ annulatie!

Afwezigheid en ziekte

Afwezigheid is enkel gewettigd als een schriftelijk bewijs bezorgd wordt aan het secretariaat van het Expertisecentrum Dementie Vlaanderen vzw. **Om het getuigschrift te kunnen ontvangen, mag je niet meer dan 1 dag gewettigd afwezig zijn.**

Als je ongewettigd afwezig bent geweest, ontvang je geen getuigschrift. Bij eventuele langdurig onvoorziene afwezigheden, bekijken we steeds welke oplossing op maat geboden kan worden.

5 | Inhoud van de opleiding

“Leraren openen de deur maar je moet zelf binnengaan” – [oud Chinese wijsheid]

De docenten van de opleiding zijn allen dementie-experten verbonden aan de betrokken regionale expertisecentra dementie. Voor het bespreken van de medische, juridische en ethische aspecten doen we beroep op externe vakinhoudelijke experts.

Dag 1 | Uitgebreide kennismaking en situering van de opleiding

Op de eerste dag maken we uitgebreid kennis met elkaar, elkaars werkplek en de verwachtingen naar de opleiding toe. We verkennen de functie referentiepersoon dementie en wat jullie motivatie is om deze functie op te nemen. Van daaruit blikken we vooruit naar de volledige opleiding.

Je maakt ook kennis met de werking van de expertisecentra dementie en leert heel wat interessant documentatiemateriaal kennen.

“Een heel mooi begin met een mooie groep van mensen. Samen met één doel, één gevoel”

[feedback van een cursist]

Dag 2 | Medische aspecten van dementie

Deze dag benadert het ziektebeeld dementie vanuit medisch oogpunt. Een arts geeft je de nodige medische inzichten mee om zinvol en met kennis van zaken over dementie te kunnen spreken.

We staan stil bij:

- > het onderscheid ziekte en syndroom, prevalentie, oorzaken en vormen van dementie
- > de werking van het geheugen
- > diagnose
- > medicamenteuze mogelijkheden en beperkingen
- > toekomstperspectieven.

Dag 3 | De belevingswereld van de persoon met dementie

Dementie is ingrijpend. De moeilijkheden van het geheugen, de taal en gedragscontrole roepen onvermijdelijk gevoelens van angst, machteloosheid, verdriet en schaamte op. Deze verlies-ervaringen mogen echter niet verhullen dat mensen nog veel mogelijkheden hebben tot het ervaren van levenskwaliteit. Wel verandert de manier waarop de persoon zich tot zijn omgeving verhoudt. Dit zo goed mogelijk van binnenuit begrijpen vormt een belangrijke basis voor een optimale afstemming tussen hulpverlener en de persoon met dementie waardoor de persoon met dementie zich beter en sterker kan voelen. Op deze dag proberen we voeling te krijgen met de beleving van de persoon met dementie doorheen het ziekteproces. Naast het aanbieden van enkele theoretische handvaten, gaan we aan de slag met concrete oefeningen, beeldmateriaal en casuïstiek.

Dag 4 | Communicatie met personen met dementie

Tijdens deze dag staan we stil bij een aantal methodieken die ons helpen in de afstemming met de persoon met dementie en zijn omgeving. We belichten het belang van het contactritueel en het zoekend reageren. We onderzoeken de meerwaarde van het belevingsgericht gesprek en oefenen deze methodieken in.

Dag 5 | Inzicht in veranderend gedrag

Eén van de meest belastende factoren in begeleiding en zorg voor personen met dementie is het veranderend gedrag.

Op deze dag:

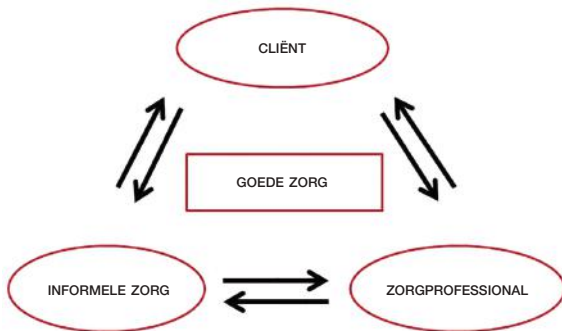
- > gaan we op zoek naar mogelijke oorzaken van dit 'nieuwe gedrag'
- > staan we stil bij de gevolgen op onszelf als hulpverlener
- > reiken we een stappenplan aan dat ons kan helpen in de benadering van dit gedrag
- > en onderzoeken we hoe we preventief en anticiperend kunnen handelen.

Dag 6 | Beleving van de naaste omgeving

Dementie is ingrijpend voor alle betrokkenen en moet je dus samen dragen. Het veronderstelt zorg voor het evenwicht in de relationele zorgdriehoek tussen de persoon met dementie, zijn familieleden en mantelzorg(er)s en de professionele hulpverleners

Op dag 6:

- > verkennen we hoe familieleden het ziekteproces ervaren
- > leren we dat eigen achtergrond en gevoeligheden bepalend kunnen zijn voor onze manier van omgaan met de persoon met dementie en hoe bewust-

wording ervan ons kan helpen beter aan te sluiten bij wat de persoon en zijn mantelzorger (s) precies nodig hebben

- > gaan we na hoe we de draagkracht van de mantelzorgers kunnen versterken
- > en staan stil bij de waarde van ondersteunende methodieken zoals familiegroepen, psycho-educatie ...

Dag 7 | De functie referentiepersoon dementie waarmaken

Op deze dag zetten we de dementiespecifieke inhoud even op de achtergrond. We gaan aan de slag met onszelf in de rol van referentiepersoon dementie. Samen zoeken we naar antwoorden en invalshoeken.

- > Hoe kan je je team en je organisatie ondersteunen naar een nog hogere kwaliteit van zorg voor de personen met dementie en hun omgeving?
- > Welke factoren in jouw organisatie beïnvloeden je slagkracht?

Dag 8 | Sociale kaart en juridische aspecten

Sociale kaart

De veelzijdigheid van dementie leidt onvermijdelijk tot een veelzijdigheid van zorgvormen: het woonzorgcentrum met zijn mogelijkheden tot geriatrisch dagziekenhuis, de geheugenrevalidatie, de thuiszorgorganisaties, respijtzorg .... Ook maatschappelijk is het zorg- en begeleidingslandschap in beweging, denk maar aan initiatieven zoals dementievriendelijke gemeenten en de bewegingen rond de eerstelijnszorg en chronische zorg in Vlaanderen.

We beschrijven enkele boeiende, innoverende en inspirerende initiatieven in binnen- en buitenland en bespreken het Vlaamse dementieplan en zijn betekenis voor het zorglandschap. Aan de hand van een casus kijken we naar de tegemoetkomingen voor mensen met dementie en hun mantelzorgers. Tot slot staan we even stil bij mogelijke scenario's voor toekomstige dementiezorg.

Juridische aspecten

Een jurist licht de beschermingsstatuten toe en neemt de aansprakelijkheid en verantwoordelijkheid van de hulpverlener en de wettelijke omkadering rond o.a. gedwongen opname, euthanasie volmachten en de problematiek van rijden en dementie onder de loep.

We leren vanuit het standpunt van de wetgever kijken naar ons handelen als hulpverlener ten aanzien van de persoon met dementie.

Dag 9 | Ethisch raamwerk

Vaak worden we in de zorg en omgang met personen met dementie geconfronteerd met ethische kwesties en vragen waarop geen éénduidige oplossing of antwoord gegeven kan worden.

We willen niet zomaar overgaan tot fixatie, kunstmatige voedsel- en vochttoediening, medicatie, verbod op autorijden ..... De botsing van waarden, soms ook samenhangend met verschillende mensvisies, zet ons aan tot overleg om tot consensus te komen over de meest wenselijke beslissing. Een beslissing die het beste de menselijke waardigheid respecteert.

We bespreken we een werkmodel om met ethische vragen om te gaan. De patiëntenrechten worden ook binnen dit kader geschetst. Het gegeven van vroegtijdige zorgplanning komt hierin ook aan bod.

Dag 10 | Inspiratiedag

De voorlaatste dag van de opleiding brengt alle cursisten samen op een centrale plaats. Deze dag heeft tot doel jullie te inspireren en meer zicht te laten krijgen op de kansen en knelpunten van een referentiepersoon. We creëren kansen tot ontmoeting en netwerking en laten jullie kennismaken met inspirerende projecten.

Dag 11 | Examen en afsluiting

In de voormiddag leggen jullie het schriftelijk examen af, noodzakelijk voor het behalen van het getuigschrift. In de namiddag proberen we jullie een laatste keer te inspireren en sluiten de opleiding af met een hapje en drankje.

Benieuwd naar de concrete leerdoelstellingen per dag? Kijk dan zeker eens op <http://infocentrum.dementie.be> onder de rubriek 'opleidingen'.

6 | Pedagogische aanpak: een constructivistische kijk op leren

“Het leerproces is in hoge mate een interactief proces van construeren van nieuwe kennis en vaardigheden op basis van reeds aanwezige informatie bij een persoon”.

(Glaser, 1991)

Jullie starten deze opleiding met een uitgebreid pakket aan inzichten, vaardigheden en attitudes in jullie rugzak. Deze concrete (praktijk) ervaringen vormen mee het uitgangspunt waaruit we in de opleiding vertrekken.

Tijdens de opleiding staan volgende kenmerken van het leren centraal:

Leren is actief

Leren veronderstelt activiteit. Je wordt als cursist uitgedaagd om de (nieuwe) inzichten, vaardigheden en attitudes die tijdens de opleiding aan bod komen, meteen toe te passen in de praktijk.

Een referentiepersoon dementie wordt op zijn werkplaats aanspreekbaar voor andere collega's over dementiegerelateerde thema's. In die zin is de opleiding niet vrijblijvend. **We verwachten dat je actief reflecteert op de cursusinhouden en slaagt voor het examen.**

> Leren is constructief en cumulatief

We spreken je bewust aan op je reeds aanwezige voorkennis en ervaring. Nieuwe informatie wordt gekoppeld aan eerder verworven competenties.

> Leren is betekenisvol, doelgericht en zelfgestuurd

Het leren wordt sterker als de persoon een doel voor ogen heeft dat betekenisvol is voor hem. Daarom dagen we je uit om in een reflectieschrift je leerdoelen te formuleren en deze op te volgen. **Als cursist ben je zelf medeverantwoordelijk om je eigen leerproces te beheren en te bewaken.**

> Leren gebeurt in een sociale context

Leren gebeurt steeds in interactie met anderen. Andere visies, ervaringen ... zorgen voor input die de eigen inzichten en het eigen handelen uitdagen. Daarom ga je als cursist regelmatig in gesprek met collega's. Niet alleen plenair, maar ook in duo of in kleine groepen.

Reflectieschrift

Tijdens de opleiding krijgt je regelmatig **werkplekopdrachten en reflectievragen** mee naar huis. Bedoeling is bewust stil te staan bij de aangereikte cursusinhouden en hoe deze in het eigen handelen en/of binnen de eigen werking te integreren. We voorzien regelmatig ruimte voor uitwisseling en feedback op het proces dat je binnen je werkomgeving doorloopt.

De schriftelijke neerslag van deze reflectie is mee een voorwaarde om het getuigschrift van referentiepersoon dementie te behalen.

Examen

Op de laatste dag van de opleiding voorzien we een schriftelijk examen. Om je getuigschrift referentiepersoon dementie te krijgen, moet je ook hierop een voldoende halen. Via kennisvragen en casusbesprekingen worden de inhouden van de opleiding in het examen geïntegreerd.

Planning 2020

West Vlaanderen: BRUGGE

Familiezorg West-Vlaanderen vzw, Biskajersplein 3, 8000 Brugge

Donderdag 16/1/2020	Dag 1: Kennismaking en situering van de opleiding
Donderdag 23/1/2020	Dag 2: Medische aspecten van dementie
Donderdag 30/1/2020	Dag 3: De belevingswereld van de persoon met dementie
Donderdag 6/2/2020	Dag 4: Communicatie met personen met dementie
Donderdag 20/2/2020	Dag 5: Inzicht in veranderend gedrag
Donderdag 5/3/2020	Dg 6: Beleving van de naaste omgeving
Donderdag 19/3/2020	Dag 7: De functie referentiepersoon waarmaken
Donderdag 26/3/2020	Dag 8: Sociale kaart en juridische aspecten
Donderdag 2/4/2020	Dag 9: Ethisch raamwerk
Datum wordt meegedeeld bij aanvang van de oplei- ding	Dag 10: Inspiratiedag met inspirerende lezingen en projecten
Donderdag 4/6/2020	Dag 11: Examen en afsluiting

Oost Vlaanderen: **GENT**

Tabor vzw, Molenaarsstraat 26, 9000 Gent

Paradox
expertisecentrum
dementie

Meander
expertisecentrum
dementie

Dinsdag **Dag 1: Kennismaking en situering van de opleiding**
14/1/2020

Dinsdag **Dag 2: Medische aspecten van dementie**
21/1/2020

Dinsdag **Dag 3: De belevingswereld van de persoon met dementie**
28/1/2020

Dinsdag **Dag 4: Communicatie met personen met dementie**
4/2/2020

Dinsdag **Dag 5: Inzicht in veranderend gedrag**
11/2/2020

Dinsdag **Dag 6: Beleving van de naaste omgeving**
18/2/2020

Dinsdag **Dag 7: De functie referentiepersoon waarmaken**
3/3/2020

Dinsdag **Dag 8: Juridische aspecten en sociale kaart**
10/3/2020

Dinsdag **Dag 9: Ethisch raamwerk**
17/3/2020

Datum wordt **Dag 10: Inspiratiedag met inspirerende lezingen en projecten**
meegedeeld
bij aanvang
van de oplei-
ding

Dinsdag **Dag 11: Examen en afsluiting**
9/6/2020

Antwerpen – ANTWERPEN

Sint-Vincentius ziekenhuis, Auditorium Brederode (3de verdieping),
Sint-Vincentiusstraat 20, 2018 Antwerpen

Tandem vzw
expertisecentrum
dementie

Orion vzw PGN
expertisecentrum
dementie

Dinsdag 7/1/2020 **Dag 1: Kennismaking en situering van de opleiding**

Dinsdag 14/1/2020 **Dag 2: Medische aspecten van dementie**

Dinsdag 21/1/2020 **Dag 3: De belevingswereld van de persoon met dementie**

Dinsdag 28/1/2020 **Dag 4: Communicatie met personen met dementie**

Dinsdag 11/2/2020 **Dag 5: Inzicht in veranderend gedrag**

Dinsdag 18/2/2020 **Dag 6: Beleving van de naaste omgeving**

Dinsdag 3/3/2020 **Dag 7: De functie referentiepersoon waarmaken**

Dinsdag 10/3/2020 **Dag 8: Juridische aspecten en sociale kaart**

Dinsdag 17/3/2020 **Dag 9: Ethisch raamwerk**

Datum wordt meegedeeld bij aanvang van de opleiding **Dag 10: Inspiratiedag met inspirerende lezingen en projecten**

Dinsdag 2/6/2020 **Dag 11: Examen en afsluiting**

Vlaams Brabant – LEUVEN

Jeugdherberg De Blauwput, Martelarenlaan 11A, 3000 Leuven

Donderdag 23/1/2020	Dag 1: Kennismaking en situering van de opleiding
Donderdag 30/1/2020	Dag 2: Medische aspecten van dementie
Donderdag 6/2/2020	Dag 3: De belevingswereld van de persoon met dementie
Vrijdag 21/2/2020	Dag 4: Communicatie met personen met dementie
Vrijdag 6/3/2020	Dag 5: Inzicht in veranderend gedrag
Vrijdag 13/3/2020	Dag 6: Beleving van de naaste omgeving
Vrijdag 20/3/2020	Dag 7: De functie referentiepersoon waarmaken
Vrijdag 27/3/2020	Dag 8: Sociale kaart en juridische aspecten
Vrijdag 3/4/2020	Dag 9: Ethisch raamwerk
Datum wordt meegedeeld bij aanvang van de oplei- ding	Dag 10: Inspiratiedag met inspirerende lezingen en projecten
Vrijdag 5/6/2020	Dag 11: Examen en afsluiting

BRUSSEL

Expertisecentrum Dementie Broes (CGG Brussel), Haachtsesteenweg 76,
1210 Sint-Joost-ten-Node

Vrijdag 17/1/2020	Dag 1: Kennismaking en situering van de opleiding
Vrijdag 24/1/2020	Dag 2: Medische aspecten van dementie
Vrijdag 31/1/2020	Dag 3: De belevingswereld van de persoon met dementie
Vrijdag 7/2/2020	Dag 4: Communicatie met personen met dementie
Vrijdag 14/2/2020	Dag 5: Inzicht in veranderend gedrag
Vrijdag 6/3/2020	Dag 6: Beleving van de naaste omgeving
Vrijdag 13/3/2020	Dag 7: De functie referentiepersoon waarmaken
Vrijdag 20/3/2020	Dag 8: Sociale kaart en juridische aspecten
Vrijdag 27/3/2020	Dag 9: Ethisch raamwerk
Datum wordt meegedeeld bij aanvang van de oplei- ding	Dag 10: Inspiratiedag met inspirerende lezingen en projecten
Vrijdag 5/6/2020	Dag 11: Examen en afsluiting

Limburg – HASSELT

Expertisecentrum Dementie Contact, Hadewychlaan 74, 3500 Hasselt

Donderdag 23/1/2020	Dag 1: Kennismaking en situering van de opleiding
Donderdag 30/1/2020	Dag 2: Medische aspecten van dementie
Donderdag 6/2/2020	Dag 3: De belevingswereld van de persoon met dementie
Donderdag 13/2/2020	Dag 4: Communicatie met personen met dementie
Donderdag 20/2/2020	Dag 5: Inzicht in veranderend gedrag
Donderdag 12/3/2020	Dag 6: Beleving van de naaste omgeving
Donderdag 19/3/2020	Dag 7: De functie referentiepersoon waarmaken
Donderdag 26/3/2020	Dag 8: Sociale kaart en juridische aspecten
Donderdag 2/4/2020	Dag 9: Ethisch raamwerk
Datum wordt meegedeeld bij aanvang van de oplei- ding	Dag 10: Inspiratiedag met inspirerende lezingen en projecten
Dinsdag 2/6/2020	Dag 11: Examen en afsluiting

2019					
oktober	november	december	januari	februari	
1	1	1	1	1	
2	2	2	2	2	
3	3	3	3	3	
4	4 DCM Dag 1	4	4	4	4 Dag 4
5	5 DCM Dag 2	5 Zinnvolle activiteiten jongdementie	5	5	
6	6	6 Ethische dilemma's	6	6	6 Dag 4 Dag 3 Dag 3 Verbindend communiceren Seksualiteit en intimiteit
7	7 DCM Dag 3	7	7 Dag 1	7	7 Dag 4
8 Basale Contactmogelijkheden	8 DCM Dag 4 Omgaan met FTD Zorgesperanto	8	8	8	
9	9	9	9	9	
	10	10	10	10	
11	11	11	11	11	11 Dag 5 Dag 5
12	12	12	12	12	
13	13	13	13 Sense of Home	13	13 Dag 4 Dementie in het ziekenhuis Verbinding leggen met families
14	14	14	14 Dag 2 Dag 1	14	14 Dag 5
15	15	15	15	15	
16	16	16 Sense of home	16 Dag 1	16	
17	17	17	17 Dag 1	17	
18	18	18	18	18	18 Dag 6 Dag 6
19	19	19	19	19	
20	20	20	20	20	20 Dag 5 Dag 5
21	21 Minisymposium Referentiekader	21	21 Dag 3 Dag 2	21	21 Dag 4
22 Medicatiegebruik	22 Dementievriendelijke woonomgeving	22	22	22	
23	23	23	23 Dag 2 Dag 1 Dag 1	23	
24	24	24	24 Dag 2	24	
25	25	25	25	25	
26	26	26	26	26	
27	27	27	27	27	
28	28 Atypische vormen Juridische aspecten + autorijden	28	28 Dag 4 Dag 3	28	
29	29	29	29		
30	30	30	30 Dag 3 Dag 2 Dag 2 Dementie en psychiatrie		
31		31	31 Dag 3 Creatief omgaan met agitatie an agressie		

2020

	maart	april	mei	juni
1		1	1	1
2		2 Dag 9 Dag 9	2	2 Dag 11 Dag 11
3	Dag 7 Dag 7	3 Dag 9	3	3
4		4	4	4 Dag 11
5	Dag 6 ☐ Atypische vormen	5	5	5 Dag 11 Dag 11
6	Dag 5 Dag 6	6	6	6
7		7	7 ☐ Mond- en tandzorg ☐ ☐ Omgaan met FTD	7
8		8	8	8
9		9	9	9 Dag 11
10	Dag 8 Dag 8	10	10	10
11		11	11	11
12	Dag 6	12	12 ☐ Lerend vermogen Dag 2	12
13	Dag 6 Dag 7	13	13	13
14		14	14	14
15		15	15	15
16		16	16	16
17	Dag 9 Dag 9	17	17	17
18		18	18	18
19	Dag 7 Dag 7	19	19	19
20	Dag 7 Dag 8	20	20	20
21		21 ☐ Lerend vermogen Dag 1	21	21
22		22	22	22
23		23	23	23
24		24	24	24
25		25	25	25
26	Dag 8 Dag 8 ☐ Zinvolle activiteiten jongdementie	26	26	26
27	Dag 8 Dag 9	27	27	27
28		28	28	28
29		29	29	29
30		30	30	30
31			31	31

Als jij jezelf niet meer herkent,
Dan weet ik nog wie je bent.

Als je niet weet maar je moet gaan,
Dan zal ik naast je staan.

En wanneer je onrust voelt,
Dan zal ik je kalmeren.

Je vergeet misschien wel veel,
Maar je kunt me zoveel leren.

Tommie Niessen – www.werkenindezorg.net

Praktische informatie

Expertisecentrum Dementie Vlaanderen vzw,
secretariaatsmedewerker **Peggy Van Nerum**
secretariaat@dementie.be

Inhoudelijke informatie

Expertisecentrum Dementie Vlaanderen vzw,
vormingsmedewerker **Pieter-Jan Lenaerts**
pieter-jan.lenaerts@dementie.be

Websites: www.dementie.be | www.omgaanmetdementie.be | www.onthoumens.be

expertisecentrum
dementie
Vlaanderen

t 03 609 56 14

